

## GRUNDLAGSUTSKOTTET

Utlåtande 38/1996 rd

Regeringens proposition 180/1996 rd

### *Till Lagutskottet*

Riksdagen remitterade den 22 oktober 1996 regeringens proposition 180/1996 rd med förslag till lag om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner till lagutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i saken till lagutskottet.

Utskottet har hört lagstiftningsrådet Liisa Lehtimäki vid justitieministeriet och professorn Mikael Hidén.

Grundlagsutskottet har behandlat ärendet från statsförfattningsrättslig synpunkt och anför vördsamt följande.

#### **Regeringens proposition**

Regeringen föreslår en revidering av lagen om skuldsanering för privatpersoner. Skuldsanering skall inte kunna beviljas en gäldenär som av en orsak som kan anses temporär inte alls eller bara i obetydlig utsträckning kommer att betala sina skulder vid skuldsanering. Skuldsättning på grund av ett brott samt olika ekonomiska arrangemang för att skada borgenärerna skall i större utsträckning än nu hindra skuldsanering.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 1997. Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt sedan den har antagits och blivit stadfäst.

I motiveringen till lagstiftningsordningen påpekas att lagen om skuldsanering för privatpersoner enligt grundlagsutskottets uppfattning kunde stiftas i vanlig ordning (GrUU 23/1992 rd). Regeringen anser att inte heller de aktuella bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter innehåller något sådant som skulle kräva att lagen behandlas i grundlagsordning.

#### **Utskottets ställningstaganden**

I sitt utlåtande om förslaget till lag om skuldsanering för privatpersoner poängterade grund-

lagsutskottet att ”om behörig hänsyn tas till det i regeringsformen garanterade egendomsskyddet betyder det i samband med en exceptionell reglering som denna framför allt att borgenärens situation, som i sig oundvikligen blir sämre, inte får försvagas i oskälig grad” (GrUU 23/1992 rd, s. 2/II). Utskottet ansåg i detta sammanhang uttryckligen att de radikalaste skuldregleringsmetoderna, dvs. nedsättning av skuldbeloppet och avskrivning av hela betalningsskyldigheten, i verkligheten inte försvagar borgenärens ställning (nämnda utlåtande s. 5/I). I synnerhet föreslagna 9 a § syftar till att strama åt förutsättningarna för skuldsanering. Med tanke på borgenärens ställning och egendomsskyddet finns det ingenting att anmärka mot en sådan reglering.

Utskottet har bedömt 9 a § också utifrån 5 § regeringsformen. Av propositionens motivering framgår att lagförslaget på denna punkt antas få konsekvenser framför allt för vissa grupper, som studerande och arbetslösa. Det väsentliga för konstitutionens del är att bestämmelsen om kraven på gäldenärens betalningsförmåga inte tar fasta på specifika grupper utan att skrivningen är allmängiltig. En allmängiltig formulering gör det möjligt att beakta inte bara ovan nämnda situationer utan också exempelvis framtida förändringar i förmögenhetsförhållandena. Den nya bestämmelsen får inte leda till att arbetslösa eller studerande de facto diskrimineras. Bestämmelsen knyter fast an till den reglering av förhållandet mellan borgenär och gäldenär som ligger bakom hela skuldsaneringslagen. Därför anser utskottet, i och med att regleringen tar fasta på de berörda faktiska förutsättningar att klara av skuldsaneringen, att bestämmelsen innehållsmässigt är godtagbar ur statsförfattningsrättslig synvinkel. Regleringen syftar till att ge domstolarna ett nytt regelverk, som lämnar ett visst spelrum för tolkning och utgör en grund för att bevilja skuldsanering. Med utgångspunkt i 5 § regeringsformen har ut-

skottet inte något att anmärka mot föreslagna 9 a §.

Föreslagna 28 a § gäller ställningen för borgenärer som inte har anträffats. Paragrafen har vissa kopplingar till egendomsskyddet och därför är det generellt sett inte lämpligt att i lagen låta bli att kringskära förordningsutfärdarens befogenheter. Lagförslaget är dock inte helt oproblematiskt från statsförfattningsrättslig synpunkt eftersom det medger borgenären rätt att ansöka om ändring av betalningsprogrammet.

Rätten att utfärda förordning enligt 44 § 3 mom. ger upphov till en liknande situation. Ur statsförfattningsrättslig synvinkel är det enligt utskottet absolut nödvändigt att i lagen ange att befogenheten exempelvis får utnyttjas bara om andelen är obetydlig till beloppet. Utskottet påpekar att så är fallet enligt 31 § 4 mom. i den gällande lagen.

Borgenärens rätt att få vissa uppgifter regleras genom föreslagna 84 §. Paragrafen är av betydelse med tanke på det privatliv som 8 § 1 mom. regeringsformen tryggar. Utskottet anser att förslaget i det föreliggande regelverket inte innehåller

omotiverat vaga bestämmelser med hänsyn till denna grundläggande rättighet, med beaktande av att borgenären inga andra möjligheter har att få uppgifter om förändringar i gäldenärens ekonomiska förhållanden.

Enligt 2 mom. i ikraftträdelsestadgandet tillämpas 9 a § och 10 § 1—4 punkten på ärenden som anhängiggjorts efter att regeringen lämnat sin proposition (11 oktober 1996). Den allmänna principen är att en ny lag börjar verka först sedan den trätt i kraft. Avsteg från denna princip har gjorts i ett flertal fall. I det nu föreliggande fallet motiveras avvikelsen med att relationerna gäldenärer och borgenärer emellan görs upp först när betalningsprogrammet fastställs. Utskottet finner det klart att en sådan här tillämpning inte kränker borgenärernas grundlagsfästa rättigheter.

Med stöd av det ovan sagda framför grundlagsutskottet vördsamt

*att lagförslaget kan behandlas i den ordning 66 § riksdagsordningen föreskriver.*

Helsingfors den 14 november 1996

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Ville Itälä /saml, vice ordföranden Johannes Koskinen /sd samt medlemmarna Esko Helle /vänst, Gunnar Jansson /sv, Ulla Juurola /sd, Anneli Jäätteenmäki /cent (delvis), Marjut Kaa-

rilahti /saml, Heikki Koskinen /saml, Osmo Kurrola /saml, Johannes Leppänen /cent, Paavo Nikula /gröna, Riitta Prusti /sd, Veijo Puhjo /vgr, Jorma Rantanen /sd och Maija-Liisa Veteläinen /cent (delvis).